

וּבְלִשְׁוֹנִים יִכְזְבוּ לוֹ. וַיִּפְתּוּהוּ וַיִּכְזְבוּ לוֹ לֹא כְתוּב, אֲלֵא וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיָּהֶם. בְּפִיָּהֶם עוֹמֵד הַדָּבָר הַזֶּה, שְׁהָרִי הַתַּפְתָּה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, הַכֹּל הוּא יָפָה, אָבֵל כֶּף לְמִדְנֹו, שְׁשִׁינֹו, עוֹלָה וּמִסְטִין. וְכִי הוּא יָכוֹל לְהִסְטִין? כֵּן, שְׁהָרִי הוּא מִלֶּךְ זָקֵן וְכִסִּיל, שְׁפָתוֹב (קֹהֶלֶת ד) טוֹב יֵלֵד מִסְפֵּן וְחִכְסֵּן מִמֶּלֶךְ זָקֵן וְכִסִּיל. וְעַל זֶה יָכוֹל לְהִסְטִין לְאָדָם. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא נֶאֱמָן עַל מַעֲשֵׂי בְנֵי אָדָם.

בֵּא רֵאָה, זֶה בְּדִין הַיְחִיד, אָבֵל בְּדִין הָעוֹלָם כְּתוּב (בְּרֵאשִׁית י"א) וַיֵּרֵד ה' לְרֵאוֹת. אֲרָדָה נָא וְאֲרָאָה. שְׁלֵא נִתְּנָה הָאֲמוּנָה אֲלֵא בְּיָדוֹ לְבָדוֹ, שְׁהָרִי לֹא רָצָה לְאָבֵד אֶת הָעוֹלָם עַל מַאֲמַר אוֹתוֹ מִקְטָרֵג שְׁתִּשְׁוֹקְתוֹ תְּמִיד לְהַשְׁמִיד. מִנִּין לָנוּ? שְׁכַתּוֹב (אִיּוֹב כח) קֵץ שָׁם לַחֲשָׁף וּלְכָל תְּכַלִּית הוּא חוֹקֵר. לְהַשְׁמִיד הַכֹּל הוּא חוֹקֵר. וְזֶהוּ קֵץ כָּל בְּשָׂר בֵּא לְפָנַי, וְדַאי כְּדֵי לְהַשְׁמִיד.

וְכֵא רֵאָה, וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל ה', כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר. וְאוֹתוֹ יוֹם עוֹמְדִים שְׁנֵי צְדָדִים כְּנֻגְדֵי בְנֵי הָעוֹלָם. כָּל אוֹתָם שְׁבָאִים לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתִשּׁוּבָה וּבְמַעֲשֵׂים טוֹבִים, הֵם זוֹכִים לְהִיּוֹת כְּתוּבִים אֲצֵל אוֹתוֹ צַד שֶׁהוּא חַיִּים, וּמוֹצִיא תוֹצְאוֹת חַיִּים. וּמִי שֶׁהוּא מַצְדוֹ, נִכְתָּב לְחַיִּים. וְכָל אוֹתָם שְׁבָאִים בְּמַעֲשֵׂים רָעִים לְאוֹתוֹ צַד, הֵם נִכְתָּבִים לְאוֹתוֹ צַד אַחַר שֶׁהוּא מוֹת, וְנִקְרָא מוֹת, וְכוּ שׁוֹרָה הַמּוֹת.

וּבְאוֹתוֹ יוֹם עוֹמְדִים שְׁנֵי הַצְּדָדִים הִלְלוּ - חַיִּים וּמוֹת. יֵשׁ מִי שְׁנִכְתָּב לְצַד הַחַיִּים, וַיֵּשׁ מִי שְׁנִכְתָּב לְצַד הַמּוֹת. וְלִפְעָמִים שֶׁהָעוֹלָם שְׂרוּי בְּאֲמָצַע. אִם עוֹמֵד צְדִיק אֶחָד

וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיָּהֶם וּבְלִשְׁוֹנִים יִכְזְבוּ לוֹ. וַיִּפְתּוּהוּ וַיִּכְזְבוּ לוֹ. לֹא כְתוּב, אֲלֵא וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיָּהֶם. בְּפִיָּהֶם קִיַּיְמָא מְלָה דָא דְהָא אַתְּפָתָה. (דף ק"ג ע"ב)

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כֹּלָא הוּא שְׁפִיר, אָבֵל הָכִי אוֹלִיפְנָא, דִּתְנָן, סְלִיק וְאַסְטִין. וְכִי אִיהוּ יָכִיל לְאַסְטִנָא, אִין. דְהָא אִיהוּ מִלֶּךְ זָקֵן וְכִסִּיל, דְכְתִיב, (קֹהֶלֶת ד) טוֹב יֵלֵד מִסְפֵּן וְחִכְסֵּן מִמֶּלֶךְ זָקֵן וְכִסִּיל. וְעַל דָּא, יָכִיל לְאַסְטִנָא לְבַר נֶשׁ. מְאִי טַעְמָא. בְּגִין דְאִיהוּ מְהִימָן עַל עוֹבְדוֹי דְבְנֵי נֶשָׂא.

תָּא חֲזִי, הָאִי בְּדִינָא דִּיחִיד, אָבֵל בְּדִינָא דְעֵלְמָא, כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית י"א) וַיֵּרֵד יי' לְרֵאוֹת. (בְּרֵאשִׁית י"ח) אֲרָדָה נָא וְאֲרָאָה. דְלֵא אַתִּיּהִיב מְהִימְנוּתָא אֲלֵא בִּיְדֵיהּ בְּלַחֲדוּי, דְהָא לָא כְּעָא לְאוּבְדָא עֵלְמָא, עַל מִימַר דְהָהוּא מְקַטְרָגָא, דְתִיאוּבְתִיָּה אִיהוּ תְדִיר לְשִׁיצָאָה. מְנָלָן דְכְתִיב, (אִיּוֹב כ"ח) קֵץ שָׁם לַחֲשָׁף וּלְכָל תְּכַלִּית הוּא חוֹקֵר. לְשִׁיצָאָה כָּלָא, הוּא חוֹקֵר. וְדָא אִיהוּ קֵץ כָּל בְּשָׂר בֵּא לְפָנַי, וְדַאי בְּגִין לְשִׁיצָאָה.

וְתָא חֲזִי, וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יי'. כְּמָה דְאַתְמַר. וְהָהוּא יוֹמָא, קִיַּיְמִין תְּרִין סְטָרִין, לְקַבְלָא בְנֵי עֵלְמָא. כָּל אִינוּן דְאַתְיִין קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא בְּתִיּוּבְתָא וּבְעוֹבְדִין טְבִין, אִינוּן זְכִין לְמַהוּי כְּתִיבִין לְגַבִּיָּה דְהָהוּא סְטָרָא דְאִיהוּ חַיִּים, וְאַפִּיק תוֹצְאוֹת חַיִּים. וּמֵאַן דְאִיהוּ מִסְטָרִיָּה, אַכְתִּיב לְחַיִּים. וְכָל אִינוּן דְאַתְיִין בְּעוֹבְדִין בִּישִׁין, אִינוּן כְּתִיבִין לְהָהוּא סְטָרָא אַחְרָא דְאִיהוּ מוֹתָא, וְאַקְרִי מוֹת, וּבִיָּה שְׂרִיא מוֹתָא.

וּבְהָהוּא יוֹמָא, קִיַּיְמִין אֵלִין תְּרִין סְטָרִין: חַיִּים, וּמוֹת. אִית מָאן דְאַכְתִּיב

בעולם שעומד עליהם, כלם עומדים ונכתבים לחיים. ואם רשע אחד מקריע את העולם, כלם נכתבים למיתה.

ואתו הזמן העולם היה עומד באמצע, ואותו מקטרג רצה להסטין. מיד מה כתוב? השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמהו בארץ וגו'. פיון שנודע הוא לבדו, מיד החזיק בו המקטרג. ועל זה שנינו שלא צריך לאדם להפרד מכלל של רבים, כדי שלא ירשם לבדו, ולא יקטרגו עליו מלמעלה. שכתוב בשונומית, (מלכים ב ד) ותאמר בתוך עמי אנכי ישבת. לא רוצה להוציא את עצמי מכלל של רבים. בתוך עמי יושבת עד יום זה, ובתוך עמי - בכלל אחד נודעת למעלה. וכאן איוב, פיון שנודע למעלה ונרשם, מיד החזיק בו המקטרג ואמר, החנם ירא איוב אלהים? כל מה שפחד ממך והתחזק, לא לחנם עשה, הלא אתה שכת בעדו ובעד וגו'. אבל טל את כל הטוב שאתה עושה לו, ומיד אם לא על פניו יברכה. יעזב אותך וידבק בצד האחר, שהרי עכשו בשלחנך הוא אוכל. סלק ממנו את שלחנך, ונראה ממי הוא ואיזה צד ידבק.

מיד - ויאמר ה' אל השטן הנה כל אשר לו בידך. להראות שיראת איוב לקדוש ברוך הוא הוא כדי לשמר עשרו. ומכאן למדנו, שכל אותם היראים מהקדוש ברוך הוא משום עשרם או בנייהם, זו אינה יראה פראויה. ועל פן קטרג אותו מקטרג ואמר, החנם ירא איוב

לסטרא דחיים. ואית מאן דאכתיב לסטרא דמות. ולזמנין דעלמא שריא באמצעיתא, אי קיימא חד זפאה בעלמא, דאכרע עלייהו, פלהו קיימין ואכתיבו לחיים. ואי חד חייבא אכרע עלמא, פלהו אכתיבו למיתה.

וההוא זמנא, עלמא הוה קיים באמצעיתא, וההוא מקטרגא בעא לאסטאה. מיד מה כתיב, השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ וגו'. פיון דאשתמודע איהו בלחודוי, מיד אתקיף ביה מקטרגא. ועל דא תנינן, דלא אצטריך ליה לבר נש לאתפרשא מכללא דסגיאין, בגין דלא יתרשים איהו בלחודוי, ולא יקטרגון עליה לעילא.

דכתיב, בשונומית, (מלכים ב, ד) ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. לא בעינא לאפקא גרמי מכללא דסגיאין, בתוך עמי יתיבנא, עד יומא דא, ובתוך עמי, בכללא חדא אשתמודע לעילא. והכא איוב, פיון דאשתמודע לעילא ואתרשים, מיד אתקיף ביה מקטרגא, ואמר החנם ירא איוב אלהים, כל מה דדחיל לך ואתתקף, לאו למגנא עביד, הלא אתה שכת בעדו ובעד וגו'. אבל טול כל האי טבא דאנת עבד ליה, ומיד אם לא על פניו יברכה. ישבוק לך, ויתדבק בסטרא אחרא, דהא השתא בפתורך איהו אכיל, סליק פתורך מניה, ונחזי ממאן איהו, ובאן סטרא יתדבק.

מיד, ויאמר יי אל השטן הנה כל אשר לו בידך. לאחזאה, דדחילו דאיוב לגביה

דקודשא בריך הוא, הוה לנטרא עותריה. ומהכא אוליפנא, דכל אינון דדחלין ליה לקודשא בריך הוא, על עותריהו, או על בנייהו, לאו איהו דחילו כדקא יאות. ועל דא קטרג ההוא מקטרגא ואמר, החנם ירא איוב